

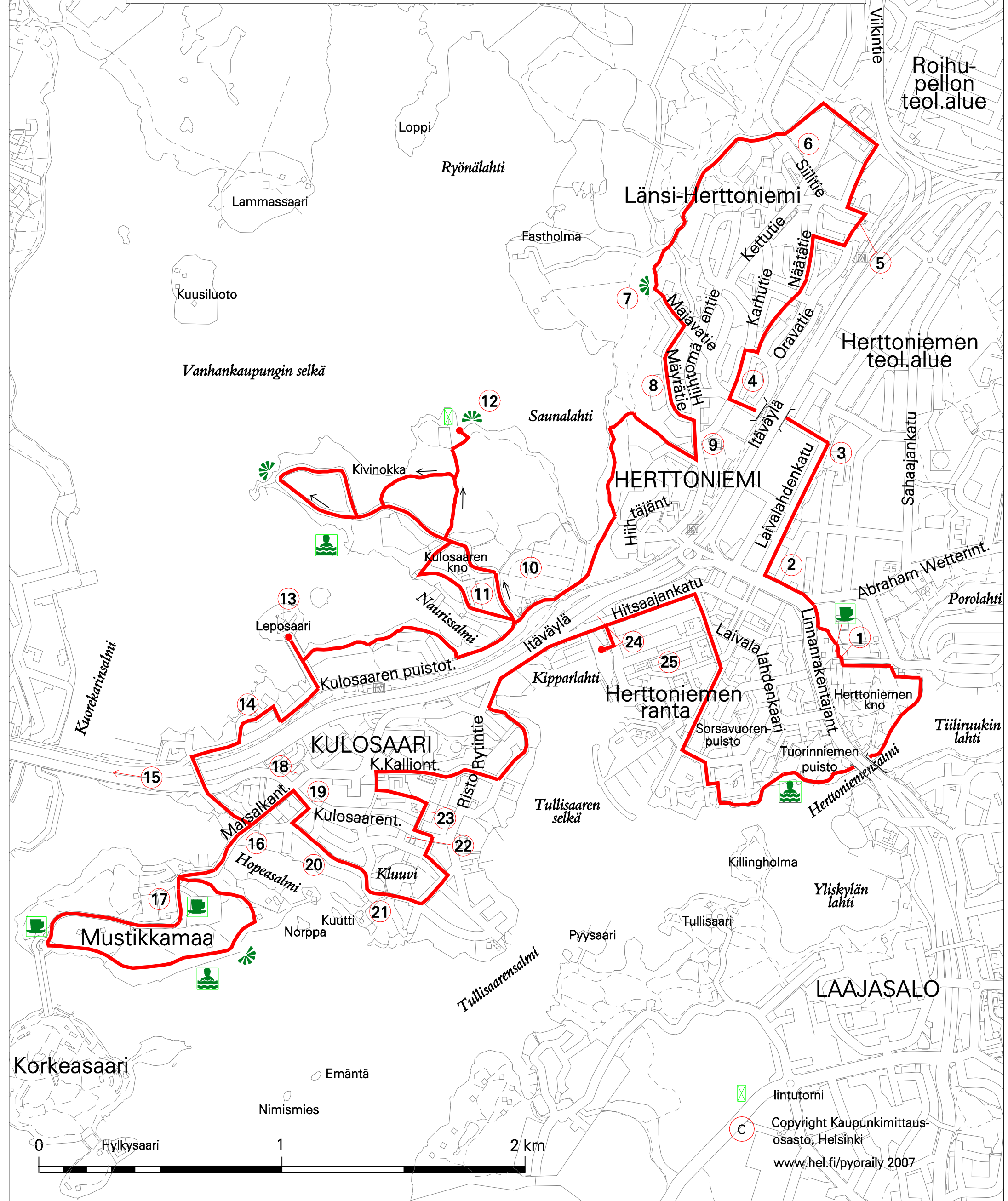
Helsingin kotiseutupyöräreitit:

15. HERTTONIEMEN-KULOSAAREN KIERROS

Laatinut Kaupunkisuunnitteluvirasto
Liikennesuunnitteluosasto

21 km

Herttoniemen kylässä (*Hertones, Hertugnäs* ym.) oli jo keskiajalla useita tiloja, joista kolme kuului 1500- ja 1600-luvuilla Jägerhorn-suvun omistukseen. Kylän sekä Båtsvikin tilat joutuivat 1700-luvun alussa Peter Wetterin haltuun ja yhdistettiin Herttoniemen kartanoksi. Myös Kulosaaren kartanon historia ulottuu 1500-luvulle. Vuonna 1907 Aktiebolaget *Brändö Villastad* -niminen yhtiö tuli Kulosaaren ja mantereella olevan Kivinokan omistajaksi. Huvilakaupunki järjestyi taajaväkiseksi yhdyskunnaksi 1917. Itsenäinen maalaiskunta siitä tuli 1922. Vuoden 1946 suuressa alueliitoksessa Herttoniemestä tuli Helsingin 43. ja Kulosaaresta 42. kaupunginosa.

- (1) Vara-amiraali Carl Olof Cronstedtin rakennuttama ja A. F. Granstedtin 1815 piirtämä **Herttoniemen kartanon** päära-kennus kohoaa Jägarebackenilla. Ravintolasalina toimii 1700-luvun siipirakennus. Päärakennus on ollut Svenska Odlingens Vänner -yhdistyksen omistuksessa lähes koko itsenäisyyden ajan. Kartanomuseo on avoinna su klo 12-14. **Kartanonpuiston** etuosa on muotopuutarhaa. Siellä kasvat kolmihaarainen päärynäpuu, jonka ympärys (1,3 m korkeudella) on 226 cm ja pituus 15 m, sekä dahurianlehtikuusi, jonka vastaavat mitat ovat 241 cm ja 30 m. Molemmat ovat lajeissaan Suomen paksuimmat. Peremmällä alue muuttuu maisemapuistoksi. Puiston molemmat huvimajat ovat Carl Ludvig Engelin suunnittelema. Kartanon päära-kennus oli 1800-luvun alkuun asti Laajasalon sillan vieressä. Tiiliruukinlahden rannalla toimi Suomen ensimmäinen 1762 perustettu keramiikkatehdas ja vastaavasti Tammisalon puolella tiiliruukki.
- (2) **Herttoniemen teollisuusalue** alkoi muotoutua 1940-luvulla. Edellisellä vuosikymmenellä perustettiin Herttoniemen satama. Ennen täällä oli teerien suosima soidinsuo.
- (3) Laivalahdenkadun varteen on tekeillä **veistospuisto**.
- (4) **Karhutieltä** alkoi Herttoniemeen nousta esikaupunkiasutusta 1930-luvulta alkaen.
- (5) Oravatieltä Siilitien metroasemalle laskeutuvalta raitilta radan suuntaan poikkeaa ruohottunut pätkä **keskiaikaista tietä**. Itäväylää pohjustava tielinja rakennettiin 1936-39, nykyinen **Itäväylä** liittymiseen 1960-luvulla. Sen viereiset rintamamiestalot nousivat 1945-53.
- (6) **Siilitie** ympäristöineen on pääosin 1950-luvun vuokra-asuntoaluetta. Ylimmistä kerroksista on upeat näköalat, kuten myös Eränkävijäntorin ja Hiihtäjätien kortteleista. Korkeiden rakennusten sijoittelu maastoon pyrkii noudattamaan arkkitehti Le Corbusierin oppeja.
- (7) Jyrkän mäen päällä on palkintona näkymä **Viikin luonnonsuojelualueelle** (254 ha). Se on kansainvälisestikin merkittävä linnusto- ja natura-alue, jonka tuntumassa pesii parituhatta lintuparia, yli 80 lajista. Peltoaukealla käyskentelee Helsingin yliopiston karjaa. Rantaniityt pitää avoimena vieraileva karja. Kalliolla näkyy entisen hyppyrimäen jalat.
- (8) **Mäyräpuisto** lukuisine koristeputineen on perustettu 1950-luvulla. Sen on suunnitellut Bengt Schalin.
- (9) **Herttoniemen kirkko** vihittiin 1958. Sen on suunnitellut Osmo Lappo.
- (10) **Herttoniemen siirtolapuutarha** on perustettu 1934.
- (11) **Kulosaaren (Brändö) kartanon** päärakennus valmistui 1810-luvulla C. L. Engelin piirtämänä. Runkona sillä on mahdollisesti Augustin Ehrenswardin itselleen puoli vuosisataa aiemmin rakennuttama kaksikerroksinen talo. Herttoniemen kaupunginosan raja kulkee piha-alueen kaakkoisreunaa. Ensimmäinen silta Kulosaaresta Herttoniemeen valmistui 1916.
- (12) **Kivinokan** "Puumerkki"-luontopolku johdattelee kävijänsä haistelemaan vanhan sekametsän tuoksua. Viikkiin ja Vanhakaupunginselälle avautuvalle lintulavalle pääsee myös pyörätuolilla ja siellä on maisemataulu näkövammaisille. Kivinokan kesämajayhdyskunta on perustettu 1940-luvulla.
- (13) **Leposaari** on monien kulosaarelaisten viimeinen leposija. Hautausmaa perustettiin 1925.
- (14) **Purjehtijankujalla - W. Aaltosentiellä** on useita taloja vuosisadan alkukymmeniltä.
- (15) **Kulosaaren silta** valmistui 1960. Sitä ennen yhteys Helsinkiin hoitui puusillalla, joka valmistui 1919. Raitiotieliikenne Sörnäisistä Kulosaaren oli aloitettu jo yhdeksän vuotta aikaisemmin, jolloin raitiovaunu kuljetettiin lautalla Kulosaaren salmen yli. Raitiotieliikenne korvattiin busseilla 1951. Metro otettiin käyttöön 1982.
- (16) **Villa Grefveberg** Marsalkantie 14:ssa on edustava näyte Kulosaaren 1910-luvun rakennusmestariarkkitehtuurista.
- (17) **Mustikkamaa** on suosittu ulkoilusaari, jossa on suojaisia uimaranta. Tarkkaile myös hiekkarannan kasvistoa! Saarella olevan 1920-luvun **ravintolan** on piirtänyt Karl Lindahl. Mustikkamaan uimarantaa vastapäätä näkyy Kulosaaren Kasino ja entinen Rantahotelli (ks. alla). Niiden välissä olevat luodot **Norppa** ja **Kuutti** ovat luonnonsuojelualueita, jolla pesii Helsingin suurin naurulokkiyhdykunta. Mustikkamaalta menee silta **Korkeasaaren**, *jonne ei pääse pyörällä*. Korkeasaari vapautui sotilaskäytöstä 1860-luvulla. Th. Höjerin piirtämä koristeellinen ravintola valmistui kesäksi 1884. Muutamaa vuotta myöhemmin saarelle perustettiin eläintarha, jota suunniteltiin aikoinaan myös Eläintarhan alueelle Töölönlahden pohjoispuolelle.
- (18) Kulosaarentien alkupäähän valmistui 1916 Armas Lindgrenin suunnittelema ruotsinkielinen **koulu**, johon on myöhemmin rakennettu lisäksi.
- (19) **"Domus"-asuinkeuhkalo** Ståhlbergin- ja Kulosaarentien kulmassa sopii huvilakaupunkiaatteeeseen, kun asunnot ovat ilmavia ja valoisa. 1917 valmistuneeseen taloon rakennettiin alunperin myös hissi.
- (20) **Hopeasalmentiellä**, *joka on yksisuuntainen*, on edustava kokoelma 1910-luvun ylemmän keskiluokan asuintaloja.
- (21) Valaan luodolla sijaitseva **Kulosaaren kasino**, alunperin *Brändö Pavillon*, vietti juhlallisia avajaisiaan elokuussa 1915. **Rantahotelli** valmistui pari vuotta myöhemmin. Nykyään se on Wihuri Oy:n pääkonttori. Paviljongin suunnitelti Armas Lindgren ja hotellin Lars Sonck.
- (22) **Ribbinghovin**, Vanha Kelkkam. 20-22 - Kulosaarent. 21-25, suunnitelti Armas Lindgren. "Linna" valmistui 1917.
- (23) **Kulosaaren kirkko** valmistui 1935 Bertel Jungin piirtämänä. **Kellotornin** on suunnitellut A. Lindgren vuonna 1931.
- (24) *Varo autoja* tutustuessasi **Pronssikautiseen** (n. 1300-500 eKr.) **hautaröykkiöön** Hitsaajankadun ja Itäväylän välissä. Kadun eteläpuolen **Kipparvuorelta** voi ihaila maisemia ja vitivalloista kalliokohokkia.
- (25) **Herttoniemenrannan** asuinalue edustaa 1990-luvun kaupunkisuunnittelua, kantakaupunkimaista asutusta meren rannalla. Alueella oli aiemmin öljysatama.